

A Magyar református liturgikus zene tankönyve

Karasszon Dezső habilitációja az Evangélikus Hittudományi Egyetemen

Karasszon Dezső, a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának tanára az Evangélikus Hittudományi Egyetemre nyújtotta be habilitációs dolgozatát *A magyar református liturgikus zene tankönyve* címmel, és ott tett eleget a habilitációs eljárás követelményeinek. Elsőként ezt az írásművet ismertetjük.

Habilitációs dolgozata —csaknem 250 oldalas könyv— három egységre oszlik. A szerző az elsőben *Szertartási énekek* címszó alatt a protestáns gyakorlatra legmélyebben ható és a mai gyakorlat szempontjából is kiemelt fontosságú egy-szólamú liturgikus műfajokkal foglalkozik. A közvetlenül XVI–XVII. századi forrásokból idézett hat kiválasztott himnusz, öt zsoltártónust, két szekvenciát és a Te Deumot elemzi. Tartalmi és formai, teológiai és zenei szempontok állandó szem előtt tartása nemcsak a tételek megtanításához és megszerettetéséhez ad módszert, hanem az egyházi esztendő ünnepeinek teológiai elmélyítésében is támpontot, olykor új szempontot ad.

A szerző a második nagy egységet az orgonazenének szentelte. Ebben először az orgonahasználat elvi, teológiai alapvetésével foglalkozik egy korábbi folyóiratcikkére támaszkodva.¹ Erős történeti megalapozásra építve von le következtetéseket a mai református gyakorlat számára. Az orgonahasználat középkori és XVII. századi ismertetése után az Öreg Graduál értékítéletét állítja szembe Zwingli és párhuzamba Luther álláspontjával. A mai helyzetre vonatkozó javaslatait meggyőző érveléssel támasztja alá. Ezt a bevezetést két gyakorlati szempontból különösen figyelemreméltó fejezet követi. Elsőként azokat a könnyen játszható korálfeldolgozásokat veszi számba az egyházi esztendő rendjében, amelyek a református énekeskönyvben is megtalálható cantus firmusokra íródtak. E fejezetet egy „*Alternatív koráliskola*” követi.² Ebben újabb célt tűz maga elé: a gyülekezeti ének orgonakíséretének megelevenítését. A korálkíséret változatosabbá tételére számos különböző felrakású, magyarázattal ellátott példát mutat be a szerző. A tenor és basszus cantus firmusos kíséretekre és az intonáció kérdéskörére is kitér.

A könyv harmadik nagy egysége a XVI–XVII. századi protestáns istentiszteleti élet alaptípusait mutatja be elsősorban Huszár Gál Komjáti Graduáljában található liturgiákra támaszkodva. Különleges hangsúly esik a hétközi istentiszteletek elemzésére. Világosan megfogalmazott cél a zsoltáros istentisztelet visszaemlése a református gyakorlatba. Karasszon Dezső nyomatékosan kiemeli, hogy a könyvben foglaltak felelevenítésében milyen fontos feladat hárul az oktatásra. Az iskolákban kívánatosnak tartja a XVI–XVII. századi rendek alapos megismertetését és használatát. A gyülekezeti életben pedig az általánosan ismert rend gazdagítását tartja célkitűzésnek, liturgikusan indokolt helyen odaillő tételekkel.

¹ *Magyar Egyházzene* V (1997/1998) 193skk.

² E szakasz beépítettett a Gárdonyi Zsolttal közösen 2007-ben kiadott hasonló című gyűjteménybe.

Karasszon Dezső tankönyvének ez a fejezete is példatárral zárul. A zsolttár-énekklés recitált formája mellett áttekinti az énekeskönyv zsolttárparafrázisait is. A teljesség igényével veszi számba a zsolttárénekeket. Így mutat rá a 150 genfi zsolttár után további 36 énekben 26 zsolttár feldolgozására.

A habilitációs eljárás keretében 2007. február 14-én két előadást tartott Karasszon Dezső. *A nagyhét himnuszai a magyar református graduálokban* című magyar nyelvű előadásának elején a református templomépítészetből vett példákkal illusztrálva tett hitet amellett, hogy a művészi igényesség a református istentisztelethez lényegéből fakadóan hozzátartozik. Ezután könyvének anyagára támaszkodva idézett a nagyheti tételek közül, s elemezte a Pange lingua himnusz Öreg Graduálban található magyar református formáját.

Karasszon Dezső a magyar nyelvű előadás után a magyar református istentiszteleti zene kezdeteiről tartott német nyelvű referátumot. Az előadóterem népes hallgatósága ebben azt követhette figyelemmel, hogyan mutatná be német hallgatóságnak a magyar protestáns egyházzene kezdeteit. Ehhez igazodva német énekpéldákkal vont párhuzamot. Az előadás súlypontja annak bemutatására esett, hogy a magyar reformátorok a zene kérdésében a zürichi példaktól független, önálló úton jártak.

A bírálóbizottság —Szabó Lajos, Ferenczi Ilona és az azóta eltávozott Pásztor János— egyhangúlag elfogadta és méltatta Karasszon Dezső írásművét és előadásait. A tankönyv és a két előadás egységesen tükrözte Karasszon Dezső az oktatásban szerzett gyakorlati tapasztalatait, kiemelkedő előadói képességét és azt az elkötelezést, hogy írásművével és szavaival is elemi erővel igyekszik megszólítani és megmozdítani a református gyülekezeteket a liturgikus zene értőbb és gazdagabb ápolására.

Végül csak azt kívánhatjuk, hogy e cél érdekében minél hamarabb számolhassunk be hasonló címen a tankönyv kiadott változatáról.

Finta Gergely

Konferencia Csurgón a régi magyar zsolttárokról

A MTA Irodalomtudományi Intézete és a Károli Gáspár Református Egyetem 2007. május 24–26. között Csurgón a Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnáziumban „Zsolttár a régi magyar irodalomban” címmel tudományos konferenciát rendezett.

Előadást tartott *Szabó András* (A régi magyar zsolttárok kutatása és irodalma), *Korondi Ágnes* (Szent Bernát nyolc zsolttára a késő középkori és kora újkori magyar imádságirodalomban), *Ács Pál* (Az allegorikus értelmezés határai a magyar reformáció zsolttáraiban), *Kovács József László* (Zsolttárparafrázis és veszedelem-ének), *Amadeo Di Francesco* (Balassi zsolttárfordításai), *Vénásch Eszter* (Egyéni és közösségi büntudat a zsolttárparafrázisokban), *Ecsedi Zsuzsanna* (Luther zsolttárparafrázisai és a XVI–XVII. század magyar zsolttárdallamai), *P. Vásárhelyi Judit* (Molnár Albert és a bibliai zsolttárok), *Imre Mihály* (Újfalvi Imre debreceni